

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Πολυπολιτισμικότητα και Σχεδιασμοί Μάθησης

4: Διαφορετικότητα & κοινωνικές βιογραφίες

Αρβανίτη Ευγενία

ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
 - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
 - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αρβανίτη Ευγενία 2015. «Πολυπολιτισμικότητα και Σχεδιασμοί Μάθησης». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1548/>

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοπός ενότητας

- Να οριστεί η διαφορετικότητα στην κοινωνία της μάθησης
- Να αναλυθεί η αντιμετώπιση της διαφορετικότητας στην Ελλάδα
- Να οριοθετηθεί η μέθοδος των ιστοριών ζωής για τη δημιουργία κοινωνιογλωσσικού προφίλ

Κοινωνία της γνώσης (1)

- Η Κοινωνία της Γνώσης ανέδειξε το γεγονός ότι η εκπαίδευση ασχολείται
 - με την οικοδόμηση ενός κοινωνικού κεφαλαίου γνώσης,
 - με την οικοδόμηση καινοτομιών, ευαισθησιών, αλλά και
 - δεξιοτήτων διαχείρισης/πλοήγησης που α επιτρέπουν τον σύγχρονο προσανατολισμό του πολίτη μέσα σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.
- Η εκπαίδευση

Κοινωνία της γνώσης (2)

- παίζει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των σύγχρονων κοινωνιών και
- γίνεται αποδεκτή από τον σύγχρονο πολίτη, εκπαιδευόμενο και εργαζόμενο, μόνον όταν:
 - υιοθετεί και δημιουργεί μέσα που παράγουν και αξιολογούν την γνώση.
 - Αξιοποιεί μια συμμετοχική διαδικασία μάθησης στην οποία ο διάλογος μεταξύ των μετόχων είναι καθοριστικό σημείο

Κοινωνία μάθησης (1)

- Οι κοινωνίες βασίζουν την μελλοντική τους προοπτική για καλύτερη προσαρμογή στο παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο
 - στην ικανότητα να επιδεικνύουν ανεκτικότητα και
 - να υπολογίζουν την αξία των διαφορετικών ιδεών που εκφράζονται στους κόλπους τους.
 - η ικανότητα διαχείρισης της διαφορετικότητας και του κοινωνικοπολιτισμικού πλουραλισμού.
- Τέτοιες κοινωνίες χαρακτηρίζονται ως **κοινωνίες σύνεσης και γνώσης (wisdom society)**

Κοινωνία μάθησης (2)

- Είναι κοινωνίες γνώσης που
 - μεγάλο μέρος των πολιτών τους έχει την ικανότητα να αποδέχεται πολλαπλές ερμηνείες, πρακτικές και λύσεις για ένα ζήτημα και
 - απορρίπτουν μονοθεματικές και μονοπολιτισμικές πρακτικές
- Η εξέλιξη τέτοιων κοινωνιών γνώσης προϋποθέτει βαθιά εμπεδωμένες διαδικασίες μάθησης, ενεργούς συμμετοχής, συνεργατικότητας και συλλογικότητας

Κοινωνία μάθησης (3)

- οι διαδικασίες μάθησης αποτελούν κεντρικό χαρακτηριστικό της φυσιογνωμίας αυτών των κοινωνιών γιατί ακριβώς ενδυναμώνουν και κινητοποιούν τον πολίτη για μεγαλύτερο αυτοπροσδιορισμό και ανάληψη ευθύνης για το μέλλον του

Δραστηριότητα

- Όψεις της διαφορετικότητας (συζήτηση και καταγραφή)

Η διαφορετικότητα (1)

- Η **διαφορετικότητα** είναι μια σημαντική παράμετρος των σύγχρονων κοινωνιών
- Αφορά τις εθνοπολιτισμικές, θρησκευτικές και γλωσσικές διαφορές

ΑΛΛΑ και

- όλο το φάσμα της διαφορετικότητας σε μια **κοινωνία**
 - διαφορές στον τρόπο ζωής και οικιστικής ανάπτυξης,
 - διαφορές στις φιλοδοξίες, στις δεξιότητες και στις προοπτικές και ευκαιρίες καριέρας, και
 - πολιτισμικές και αισθητικές διαφορές
- Μια *κοινωνία μάθησης* μαθαίνει πώς να συνυπάρχει με τη διαφορετικότητα.

Η διαφορετικότητα (2)

- Ο βαθμός αποδοχής της διαφορετικότητας σε μια κοινωνία μάθησης
 - επηρεάζει και την επιτυχία της να προσελκύει ταλαντούχα άτομα από διαφορετικές κοινότητες (μεταναστών, καλλιτεχνών, κτλ)
 - καλλιεργεί τις συνθήκες για δημιουργικότητα και καινοτομία
- Η δημιουργικότητα, συνεργατικότητα και η διαφορετικότητα των πολιτών αποτελούν πλέον σημαντικό σημείο **μετασχηματισμού** και αντίστασης απέναντι στις ομογενοποιητικές τάσεις της παγκοσμιοποίησης

Η διαφορετικότητα (3)

- Οι σύγχρονες προσεγγίσεις μάθησης εστιάζουν στις **κοινωνικο-πολιτισμικές διαφορές των μαθητών** και στο ρόλο που αυτές διαδραματίζουν στον μετασχηματισμό των τελευταίων σε **μανθάνοντες οργανισμούς**.

Αποτελεσματική μάθηση (1)

- Η μορφή και η έκταση της μάθησης καθορίζεται από τις πολιτισμικές συνθήκες στις οποίες πραγματώνεται
- Η ανάδειξη των κοινωνικοπολιτισμικών χαρακτηριστικών των μαθητών είναι σημαντική λόγω της σπουδαιότητας που έχει η ταυτότητα/υποκειμενικότητα του ατόμου στην ίδια τη διαδικασία της μάθησης.

Αποτελεσματική μάθηση (2)

- Η αποτελεσματική μάθηση υφίσταται όταν
 - η ταυτότητα του μαθητή, η υποκειμενικότητά του ή η αίσθηση του εαυτού του, έχουν αναδειχθεί/εμπλακεί επαρκώς στη μαθησιακή διαδικασία
 - η δέσμευση για μάθηση είναι τέτοια που διευρύνει τους ορίζοντες της γνώσης και της ικανότητάς του (μετασχηματίζουσα μάθηση).
 - Οι μαθητές αισθάνονται οικεία στην κοινότητα μάθησης ή στο μαθησιακό περιβάλλον

Αποτελεσματική μάθηση (3)

- Η μάθηση, ωστόσο, δεν είναι απλά και μόνο η αναγνώριση και η επιβεβαίωση της διαφορετικότητας αλλά ένα ταξίδι μετασχηματισμού

Διαφορετικότητα και μάθηση (1)

- Οι μαθητές είναι ενδιαφερόμενα μέρη/μέτοχοι στη διαδικασία μάθησης
- Σε αυτή τη διαδικασία η υποκειμενικότητά τους πρέπει
 - να αναγνωρίζεται
 - να λαμβάνεται υπόψη και
 - να αναδεικνύεται στη διαδικασία της μάθησης.
- Η έννοια της «διαφορετικότητας», είναι χρήσιμη γιατί αναδεικνύει ορισμένες διαστάσεις της ιδιαιτερότητας του μαθητή.

Διαφορετικότητα και μάθηση (2)

- Μια σχεδιασμένη και στοχευμένη μαθησιακή διαδικασία εμπλέκει τους μαθητές και τους γνωστοποιεί
 - α) τους τρόπους εκμάθησης ώστε να νιώθουν άνετα με τον τρόπο ανακάλυψης/διερεύνησης της γνώσης,
 - β) το μαθησιακό περιεχόμενο, ώστε να έχουν επίγνωση της προϋπάρχουσας γνώσης τους για ένα θέμα και το αν θέλουν να μάθουν περισσότερα.
 - γ) την κοινότητα μάθησης ώστε να αισθάνεται οικεία σε αυτό το μαθησιακό περιβάλλον.

Δημογραφική διαφορετικότητα (1)

- Οι πιο εμφανείς διαφορές στις σχολικές τάξεις ήταν οι δημογραφικές πραγματικότητες δηλαδή:
 - Οι υλικές (ταξικές, τοπικές και οικογενειακές),
 - Οι σωματικές (ηλικία, φυλή, φύλο, φυσικές και νοητικές ικανότητες) και
 - Οι συμβολικές (γλώσσα, εθνοτικές, έμφυλες)
(Kalantzis & Cope 2008)
- Οι διαφορές έχουν γίνει μια κανονιστική πραγματικότητα, υποστηριζόμενη από μια διευρυμένη αντίληψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Δημογραφική διαφορετικότητα (2)

- Τα εκπαιδευτικά συστήματα απάντησαν στην ύπαρξη ενός κοινωνικοπολιτισμικά διαφοροποιημένου μαθητικού πληθυσμού με πολιτικές
 - περιθωριοποίησης, αφομοίωσης, ένταξης και πιο πρόσφατα με διαπολιτισμικές προσεγγίσεις και διαφοροποιημένες παιδαγωγικές παρεμβάσεις

Κοινωνικές βιογραφίες (1)

- Η μάθηση είναι αποτελεσματική στο βαθμό κατά τον οποίο εμπλέκει την διαφοροποιημένη, σύνθετη και πολύπλευρη ταυτότητα του μαθητή.
- Η διαφορετικότητα των μαθητών περιλαμβάνει και τα πιο λεπτά και μεταβαλλόμενα «χαρακτηριστικά του βιόκοσμου» (lifeworld-κοινωνική βιογραφία) των μαθητών.
- Η μάθηση αναδύεται μέσα από τη δέσμευση και την συμμετοχή/κινητοποίηση μαθητών και κινείται παλινδρομικά μεταξύ της τυπικής γνώσης και της κοινωνιογνωσιακής βάσης του βιόκοσμου (/lifeworld).

Κοινωνικές βιογραφίες (2)

- Τέτοιες διαφορές, που δημιουργούν μια νέα δυναμική κοινωνικότητα και δεοντολογία στη δημιουργία γνώση, είναι:
 - **οι αφηγήσεις** (οι ιστορίες της ζωής των ατόμων, οι εμπειρίες τους, το ιστορικό τους),
 - **η προσωπικότητα**: (οι ταυτότητες, οι βιωματικές αφηγήσεις μιας ευρύτερης κοινωνικής ιστορίας του ατόμου, ο τρόπος παρουσίασης του εαυτού),
 - **οι σχέσεις και οι ταυτίσεις** (με ομάδες ή με κοσμοθεωρίες ή θέσεις) και
 - **οι προσανατολισμοί** (οι τρόποι σύνδεσης των ανθρώπων με τα νέα και άγνωστα πλαίσια, με τους προτιμώμενους τρόπους μάθησης).

Κατευθύνσεις μάθησης (1)

- το ταξίδι της μάθησης πραγματοποιείται μακριά από την οικειότητα της προϋπάρχουσας γνώσης και του βιόκοσμου.
 - Ο πρώτος άξονας είναι ένας άξονας εμβάθυνσης, ή το να μάθει κανείς τι δεν είναι άμεσα ή διαισθητικά προφανές από τη σκοπιά της καθημερινής εμπειρίας. Αυτό μπορεί να αμφισβητήσει τις καθημερινές παραδοχές ή παγιωμένες αξίες.
 - Ο δεύτερος άξονας είναι ο άξονας της διεύρυνσης, στον οποίο ταξιδεύει ο μαθητής σε άγνωστα μέρη.

Κατευθύνσεις μάθησης (2)

- Το ταξίδι της μάθησης είναι
 - ένα είδος διαπολιτισμικού ταξιδιού, διότι αφορά μια πραγματική πολιτισμική ανταλλαγή.
 - μέρος της ύπαρξής του, μέρος του ρεπερτορίου της εμπειρίας του, και στην πραγματικότητα μια άλλη πτυχή της ταυτότητάς του
 - διαφορετικά είδη προσωπικών αφηγήσεων ζωής του αυτο-μετασχηματισμού και της ανάπτυξής μας

Δραστηριότητα

- Πόσο σημαντικές είναι οι αφηγήσεις ζωής και πώς συνδέονται με το ταξίδι της μάθησης;
- Ιστοριογραφμή

Αφηγήσεις ζωής-βιογραφική αφηγηματική συνέντευξη

- Προσωπικά τεκμήρια (βιογραφίες)
- Με τη βιογραφική μέθοδο εξετάζουμε την κοινωνική μεταβολή αλλά και τον βιωματικό κόσμο των υποκειμένων
- Έμφαση στην αφήγηση και στην βιωματική του εμπλοκή
- Η εσωτερική σκοπιά των ατόμων/προσοικείωση της πραγματικότητας
- Η βιογραφικά αποκτημένη γνώση

Βιογραφία & υποκειμενικότητα

- Υπάρχουν 2 θεωρήσεις στην αναβίωση της μεθόδου τη δεκαετία του 1980
- Το Νέο κύμα εξατομίκευσης στην αναστοχαστική νεωτερικότητα (Beck, Giddens)
- Η αυτοαναφορική/αυτοποιοητική δομή συστημική θεωρία των Schimank, Nassehi)

Ύστερη νεωτερικότητα (1)

- Εξατομίκευση της κοινωνικής σφαίρας
- Έντονη βίωση της δράσης μέσω πολλαπλών προτύπων
- Ρευστοποίηση των σταθερών αξόνων της ζωής μας
- Αποφάσεις για όλες τις πτυχές/πολυπλοκότητα επιλογών/ ευθραυστότητα/ αντιφατικότητα
- Απροσδιόριστο το αποτέλεσμα των επιλογών
- Χωρίς σταθερά συλλογικά πρότυπα νοηματοδότησης/δράσης

Ύστερη νεωτερικότητα (2)

- Υπάρχει μια νέα αμεσότητα ατόμου/κοινωνίας..με τις κοινωνικές κρίσεις να εμφανίζονται ως ατομικές
- Βιογραφία της διακινδύνευσης (ανακατατάξεις-ασυνέχειες). Έτσι η δημογραφική διαφορετικότητα δεν μπορεί να περιγράψει το σύγχρονο άτομο.
- Νέες ικανότητες (τυπικές-αναστοχαστικές-αυτονομίας για μάθηση)

Αυτοαναφορικότητα (1)

- Η διαφοροποίηση και ο κατακερματισμός περνούν μέσα από ένα συνεκτικό φίλτρο ανάλυσης/περιγραφή της θέσης του ατόμου.
- Η βιογραφία ως νέος τρόπος συγκρότησης, συνέχειας και συνεκτικότητας του εαυτού.
- Ανασημασιοδοτήσεις της βιωμένης εμπειρίας-υποκειμενική προσοικείωση του κοινωνικού και μεταφρασή του με βάση έναν ιδιότυπο κώδικα βιογραφικής επεξεργασίας των εμπειριών

Αυτοαναφορικότητα (2)

- Διαλεκτική ατομικού-κοινωνικού με βάση την βιογραφική θέση/οπτική/ την αυτοαναφορική επεξεργασία της πραγματικότητας
- Η εσωτερική λογική κωδικοποίησης του κόσμου που διαμεσολαβεί τα νοήματα ..που τα αναπαράγει ή και τα μετασχηματίζει ...
-ανάλογα με την ατομικότητα του καθενός μας

Κοινωνιογλωσσικό προφίλ

- Η συστηματική χαρτογράφηση της τάξης αποτελεί κλειδί για την εμπλοκή των μαθητών.
- Αυτή περιλαμβάνει
 - Τις δημογραφικές πραγματικότητες
 - Τις κοινωνικές βιογραφίες

Δραστηριότητα

- Τι θα ρωτούσατε τους γονείς του νηπιαγωγείου σας ώστε να σκιαγραφήσετε το προφίλ της τάξης σας?
- Δημιουργείστε έναν κατάλογο

Στοιχεία διαφορετικότητας	Ρωτήστε.....
Εθνική/ εθνοτική ταυτότητα	τις υποδιαιρέσεις που εμείς ενδέχεται να μη γνωρίζουμε, καθώς και αν είναι πρόσφυγες.
Φυλή (λευκοί, μαύροι, ασιάτες).	Πώς βλέπουν οι ίδιοι τους εαυτούς τους; Αν ταξινομούν και αυτο-ταξινομούνται με τον ίδιο τρόπο όπως τους ταξινομεί το περιβάλλον τους; Διερευνήστε εθνοκεντρικές αντιλήψεις και στερεότυπα για τα σωματικά, πνευματικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μελών των διαφόρων «φυλών».
Κοινωνικό φύλο	Για τις αντιλήψεις, αξίες και πρακτικές ανδρισμού και θηλυκότητας σε διάφορους πολιτισμούς, Για τους ρόλους των δύο φύλων, Την κατανομή στον χώρο (δημόσιος/ιδιωτικός) και στην εργασία (ποιος δουλεύει σε τι τύπο εργασίας).
Οικογένεια/συγγένεια	Για τις ποικιλίες οικογενειακών τύπων (π.χ. πυρηνική, διευρυμένη, μονογαμική, πολυγαμική κτλ.). Επίσης για απαγορεύσεις και προτιμήσεις γάμων μεταξύ συγγενών σε διάφορες κοινωνίες. Για αναγνώριση διαφορετικών βαθμών συγγένειας με αντίστοιχη ορολογία. Και για δίκτυα διασυνδέσεων συγγενών εντός Ελλάδας και διεθνικά.
Οικιακός χώρος	Την πολιτισμική διαρρύθμιση χώρου (π.χ. ανδρικός/γυναικείος), την συνεστίαση της οικογένειας, τα αντικείμενα, τη διακόσμηση, τη διαρρύθμιση ύπνου κτλ.
Γλώσσα	Ποιες γλώσσες ομιλούνται στη μεταναστευτική οικογένεια.

Στοιχεία διαφορετικότητας	Ρωτήστε.....
Σχέσεις και αξίες εξουσίας στην οικογένεια και στην κοινότητα.	Για την ιεραρχία σύμφωνα με το φύλο, την ηλικία, την κοινωνική τάξη κτλ
Θρησκεία	Ποια θρησκεία ακολουθούν και Για τις επιδράσεις της θρησκείας σε θέματα ηθικής, ενδυμασίας, διατροφής κτλ.
Εθιμική ζωή	Για τα έθιμα στον κύκλο του χρόνου και στον κύκλο της ζωής.
Τροφή και διατροφή	Για τις σχετικές αντιλήψεις και πρακτικές. Π.χ. για την έννοια σχετικά με το καθαρό και ακάθαρτο (μιαρό) φαγητό, τους αποδεκτούς και μη τρόπους μαγειρέματος, τις νηστείες, κτλ.
Κοινωνική ζωή/ αίσθηση και βίωση κοινότητας	Για τις διαφορετικές εμπειρίες αντίληψης χώρου και χρόνου από μέλη μεταναστευτικών κοινοτήτων, τα δίκτυα επικοινωνίας με συμπατριώτες και τις σχέσεις με την κοινωνία υποδοχής μέσω εργοδοτών, γειτόνων, φίλων κτλ.
Η εμπειρία του παρελθόντος	Πώς διαφοροποιεί τους μετανάστες και τα παιδιά τους από την περιβάλλουσα ελληνική κοινωνία. Παράδειγμα: Ταξική/ κοινωνικοοικονομική θέση οικογένειας μεταναστών στην κοινωνία προέλευσης και στην Ελλάδα.

Πηγές

- Τσιώλης. Γ. 2010, «Η Επικαιρότητα της Βιογραφικής Προσέγγισης στην Ποιοτική Κοινωνική έρευνα». Στο Μ. Πουρκός & Μ. Δαφέρμος (επιμ.) Ποιοτική Έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες: Επιστημολογικά, Μεθοδολογικά και Ηθικά Ζητήματα. Τόπος., Αθήνα, Σελ. 347-370.
- Kalantzis, M. & Cope, B. 2012, *New Learning: Elements of a Science of Education*. Cambridge, UK.
- Χρυσανθοπούλου, Β. & Αρβανίτη, Ε. 2012, *Διαπολιτισμική Ευαισθητοποίηση*. Πρόγραμμα Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων, «Σύνδεση σχολείου & Κοινότητας/ΔΡΑΣΗ 7», Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Τέλος Ενότητας